SCIENCE HUB REVIEW
2026
Volume 1
Issue 5
www.sciencehubreview.uz
ILMIY ELEKTRON JURNAL

TIJORAT VA SERVIS LOGISTIKASI SHAROITIDA O‘ZBEKISTONDA LOGISTIKA XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI

Uzganbayeva Dilnoza Toxtasinova

Farg‘ona davlat universiteti, iqtisodiyot fakulteti o‘qituvchisi

Sobirjonov Xojiakbar Umarjon o‘g‘li

Farg‘ona davlat universiteti, iqtisodiyot fakulteti talabasi

Annotatsiya

Mazkur tezisda O‘zbekiston Respublikasida tijorat va servis logistikasi tizimining hozirgi holati, logistika xizmatlari samaradorligiga ta’sir etuvchi omillar hamda rivojlanish istiqbollari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda logistika infratuzilmasi, omborxona xo‘jaligi, 3PL va 4PL operatorlari faoliyati, raqamlashtirish jarayonlari, “E-Logistics” milliy raqamli platformasi loyihasi va elektron tijorat logistikasi masalalari o‘rganiladi. Jahon bankining Logistika samaradorligi indeksi (LPI), Milliy statistika qo‘mitasining rasmiy ma’lumotlari va xalqaro hisobotlar asosida O‘zbekiston logistika sohasining raqobatbardoshligi baholanadi.

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, O‘zbekistonda transport va omborxona sohasi 2022–2025-yillarda yillik o‘rtacha 9 foizga o‘sgan, omborxona va yordamchi xizmatlar hajmi 2025-yilda 1,4 mlrd AQSh dollariga yetgan. Shu bilan birga, zamonaviy A-toifa omborlarga bo‘lgan ehtiyoj 4 mln kv.m ni tashkil etgan holda, amaldagi taklif atigi 513 ming kv.m bo‘lib, tanqislik 88 foizga yetgan. Logistika xarajatlarining YaIMdagi ulushi rivojlangan davlatlardagi 8–10 foizlik ko‘rsatkichdan sezilarli darajada yuqori bo‘lib, bu samaradorlikni oshirish uchun salmoqli zaxira mavjudligini ko‘rsatadi. Meva-sabzavot mahsulotlarining 20–30 foizi yig‘ib olingandan keyin yo‘qotilishi kuzatilmoqda, sovuq zanjir infratuzilmasi esa hali juda cheklangan. Shuningdek, servis logistikasida mijozlarga xizmat ko‘rsatish sifati va mijoz sodiqligini boshqarish mexanizmlarining ahamiyati ortib bormoqda.

Kalit so‘zlar

tijorat logistikasi, servis logistikasi, logistika xizmatlari, 3PL, 4PL, omborxona infratuzilmasi, raqamlashtirish, LPI, mijoz sodiqligi.

Abstract

This thesis scientifically analyzes the current state of commercial and service logistics in the Republic of Uzbekistan, the factors affecting the efficiency of logistics services, and development prospects. The study examines logistics infrastructure, warehousing, the activities of 3PL and 4PL operators, digitalization processes, the national digital platform "E-Logistics," and e-commerce logistics. Based on the World Bank Logistics Performance Index (LPI), official data from the National Statistics Committee, and international reports, the competitiveness of Uzbekistan's logistics sector is assessed. According to the findings, the transport and warehousing sector grew by an average of 9% annually in 2022–2025, and the volume of warehousing and auxiliary services reached USD 1.4 billion in 2025. At the same time, demand for modern Class A warehouses is 4 million sqm, while actual supply is only 513,000 sqm, with a shortage reaching 88%. The share of logistics costs in GDP is significantly higher than the 8–10% level in developed countries, indicating a substantial reserve for efficiency improvement. The importance of customer service quality and loyalty management mechanisms in service logistics is also increasing.

Keywords

commercial logistics, service logistics, logistics services, 3PL, 4PL, warehousing infrastructure, digitalization, LPI, customer loyalty

Аннотация

В данном тезисе научно анализируются современное состояние системы коммерческой и сервисной логистики в Республике Узбекистан, факторы, влияющие на эффективность логистических услуг, и перспективы развития. В исследовании рассматриваются логистическая инфраструктура, складское хозяйство, деятельность 3PL и 4PL операторов, процессы цифровизации, национальная цифровая платформа «E-Logistics» и логистика электронной коммерции. На основе Индекса эффективности логистики (LPI) Всемирного банка, официальных данных Государственного комитета по статистике и международных отчетов оценивается конкурентоспособность логистической отрасли Узбекистана.

По результатам исследования, транспортно-складская отрасль в 2022–2025 гг. росла в среднем на 9% в год, объем складских и вспомогательных услуг в 2025 г. достиг 1,4 млрд долл. США. При этом потребность в современных складах класса А составляет 4 млн кв.м, тогда как фактическое предложение — лишь 513 тыс. кв.м, дефицит достиг 88%. Доля логистических затрат в ВВП значительно выше, чем 8–10% в развитых странах, что указывает на наличие значительного резерва для повышения эффективности. Также возрастает значение качества обслуживания клиентов и механизмов управления лояльностью в сервисной логистике.

Ключевые слова

коммерческая логистика, сервисная логистика, логистические услуги, 3PL, 4PL, складская инфраструктура, цифровизация, LPI, лояльность клиентов

Kirish

Globallashuv va raqamli iqtisodiyot sharoitida logistika xizmatlari mamlakat raqobatbardoshligining muhim omiliga aylanmoqda. Tijorat logistikasi tovar oqimlarini

yetkazib berish zanjiri bo‘ylab samarali harakatlantirishni ta’minlasa, servis logistikasi ushbu jarayonda mijozlarga ko‘rsatiladigan xizmatlar sifati va uzluksizligini kafolatlaydi. O‘zbekiston Markaziy Osiyoda ikki karra quruqlikda joylashgan davlat sifatida tranzit salohiyatiga ega bo‘lib, logistika tizimini rivojlantirish milliy iqtisodiyotning ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. 2025-yil 27-yanvardagi PQ-28-son qaror bilan transport-logistika tizimini yanada rivojlantirish bo‘yicha maqsadli ko‘rsatkichlar belgilangan bo‘lib, ular logistika xizmatlari sifatini oshirishni talab etadi. Shu bois tijorat va servis logistikasi sharoitida logistika xizmatlari samaradorligini ilmiy tahlil qilish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Asosiy qism

Tijorat va servis logistikasining nazariy asoslari. Tijorat logistikasi tovar va xizmatlarning ishlab chiqaruvchidan iste’molchigacha bo‘lgan harakatini boshqarish, ya’ni transport, omborxona, zaxiralar va buyurtmalarni bajarish jarayonlarini o‘z ichiga oladi. Servis logistikasi esa bevosita xizmat ko‘rsatish sohasiga yo‘naltirilgan bo‘lib, mijozlar talablarini qondirish, xizmat ko‘rsatish darajasini belgilash va mijoz sodiqligini shakllantirish mexanizmlarini qamrab oladi. Zamonaviy sharoitda bu ikki yo‘nalish bir-biri bilan chambarchas bog‘liq: tijorat logistikasi samaradorligi xizmat ko‘rsatish sifatiga bevosita ta’sir qiladi, servis logistikasi esa mijozlar ehtiyojlarini hisobga olgan holda tijorat oqimlarini optimallashtirish imkonini beradi. Shu bois logistika xizmatlarini kompleks tahlil qilishda ham moddiy oqimlar, ham xizmat ko‘rsatish jarayonlari birgalikda o‘rganilishi lozim.

O‘zbekiston logistika bozorining holati va muammolari. O‘zbekistonda transport va omborxona sohasi jadal rivojlanmoqda. Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlariga ko‘ra, 2022–2025-yillarda ushbu soha yillik o‘rtacha qariyb 9 foizga o‘sgan, omborxona va yordamchi xizmatlar hajmi 2025-yilda 1,4 mlrd AQSh dollariga yetgan. Logistika sohasining YaIMdagi ulushi ham o‘sib bormoqda: 2025-yilda 5,5 foizni tashkil etgan bo‘lsa, 2026-yilning birinchi choragida 6 foizga ko‘tarilgan. Jahon bankining Logistika samaradorligi indeksida O‘zbekiston 2016-yildagi 118-o‘rindan 2023-yilda 88-o‘ringa ko‘tarilgan, bu sohadagi islohotlarning ijobiy natijasini ko‘rsatadi.

Biroq jiddiy tarkibiy cheklovlar saqlanib qolmoqda. Eng katta muammo — zamonaviy omborxona infratuzilmasining yetishmasligi. 2025-yilda O‘zbekistonda A-toifa omborlarga bo‘lgan ehtiyoj 4 mln kv.m ni tashkil etgan bo‘lsa, amaldagi taklif atigi 513 ming kv.m bo‘lib, tanqislik 88 foizga yetgan. Sovuq zanjir logistikasi infratuzilmasi hali juda cheklangan bo‘lib, meva-sabzavot mahsulotlarining 20–30 foizi yig‘ib olingandan keyin yo‘qotilishi kuzatilmoqda. Logistika xarajatlarining YaIMdagi ulushi ham rivojlangan davlatlardagi 8–10 foizlik ko‘rsatkichdan sezilarli darajada yuqori bo‘lib, bu samaradorlikni oshirish uchun salmoqli zaxira mavjudligini ko‘rsatadi. Bundan tashqari, 3PL va 4PL operatorlarining bozordagi ishtiroki pastligi, aksariyat transport-logistika operatsiyalarining an’anaviy usullarda amalga oshirilayotgani qayd etilgan.

1-jadval. O‘zbekiston logistika sohasining asosiy ko‘rsatkichlari

Ko‘rsatkich	Qiymat / Holat	Manba
Transport va omborxona sohasining yillik o‘sishi (2022–2025)	o‘rtacha ~9%	Milliy statistika qo‘mitasi
Omborxona va yordamchi xizmatlar hajmi (2025)	1,4 mlrd AQSh dollari	GTAI
A-toifa omborlarga ehtiyoj (2025)	4 mln kv.m	Jahon banki
A-toifa omborlar taklifi (2025)	513 ming kv.m	Jahon banki
A-toifa omborlar tanqisligi	88%	Jahon banki
Logistika xarajatlarining YaIMdagi ulushi	Rivojlangan davlatlar darajasidan (8–10%) sezilarli yuqori	Ilmiy tadqiqotlar
Meva-sabzavot yo‘qotishlari (yig‘imdan keyin)	20–30%	FreshPlaza / ilmiy tadqiqotlar
LPI o‘rni (2023)	88-o‘rin (2016-yilda 118-o‘rin)	Jahon banki
Logistika sohasining YaIMdagi ulushi (2026-I chorak)	6%	Anhor

Raqamlashtirish va “E-Logistics” platformasi. Logistika xizmatlari samaradorligini oshirishning muhim yo‘nalishi — jarayonlarni raqamlashtirishdir. O‘zbekistonda “E-Logistics” milliy raqamli platformasini joriy etish loyihasi amalga oshirilmoqda. Loyiha doirasida respublika bo‘ylab yuk tashish bilan bog‘liq barcha hujjatlarni elektron shaklga o‘tkazish, bojxona va transport nazorati organlari bilan ma’lumot almashinuvini avtomatlashtirish hamda yuk tashish jarayonini boshlang‘ich nuqtadan yetkazib berishgacha yagona raqamli platforma orqali kuzatish tizimini joriy etish rejalashtirilgan. Bu chora logistika xarajatlarini kamaytirish, hujjat aylanishini tezlashtirish va shaffoflikni

oshirish imkonini berishi kutilmoqda. Shu bilan birga, raqamli yechimlarni joriy etish uchun infratuzilmaviy asos yaratish maqsadida texnologik parklar va raqamli xizmatlar ekotizimi bosqichma-bosqich shakllantirilmoqda.

Servis logistikasi va elektron tijorat. Servis logistikasida mijozlarga xizmat ko‘rsatish sifati va mijoz sodiqligini boshqarish tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Elektron tijoratning jadal rivojlanishi “oxirgi milya” yetkazib berish xizmatlariga talabni oshirmoqda. 2025-yilda elektron tijoratda kuryerlik xizmati faoliyatini tartibga soluvchi maxsus nizom tasdiqlangan bo‘lib, u yetkazib berish muddatlariga rioya qilish va iste’molchini xabardor qilish talablarini belgilaydi. Uzum Market kabi yirik marketplace’lar 400 dan ortiq punkt va kuryerlik xizmatlari orqali yetkazib berish tarmog‘ini kengaytirgan. Fargo kompaniyasi esa o‘z rivojlanish rejasida 2 000 ta elektromobil parkini joriy etish va ikki yil ichida kunlik yetkazib berish hajmini 100 000 buyurtmaga yetkazishni maqsad qilib belgilagan. Bu tendensiyalar servis logistikasining elektron tijorat bilan integratsiyalashuvini va “oxirgi milya” xizmatlarining sifat ko‘rsatkichlarini oshirish zarurligini ko‘rsatadi.

Xulosa

O‘zbekistonda tijorat va servis logistikasi sohasi jadal rivojlanmoqda, biroq omborxona infratuzilmasining yetishmasligi, logistika xarajatlarining yuqoriligi va 3PL/4PL xizmatlarining past qamrovi kabi tarkibiy muammolar saqlanib qolmoqda. Samaradorlikni oshirish uchun quyidagilar maqsadga muvofiq: birinchidan, zamonaviy A-toifa omborxona va sovuq zanjir infratuzilmasini jadal rivojlantirish; ikkinchidan, “E-Logistics” platformasini to‘liq ishga tushirish va raqamli yechimlarni keng joriy etish; uchinchidan, 3PL va 4PL operatorlari faoliyatini rag‘batlantirish hamda ularning bozordagi ulushini oshirish; to‘rtinchidan, servis logistikasida mijozlar sodiqligini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish va “oxirgi milya” yetkazib berish sifatini oshirish. Bu choralar logistika xarajatlarini kamaytirish, xizmat ko‘rsatish sifatini yaxshilash va O‘zbekistonning tranzit salohiyatidan samarali foydalanish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-28-son qarori, 27.01.2025. — Transport-logistika tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari.

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 3631-son qarori, 18.06.2025. — Elektron tijoratda kuryerlik xizmati faoliyatini amalga oshirish tartibi to‘g‘risidagi nizom.

3. Jahon banki. Uzbekistan Private Sector Diagnostic: Warehousing and Logistics. 2025. — A-toifa omborxona infratuzilmasi tanqisligi va logistika investitsiyalari tahlili.

4. GTAI. Usbekische Logistikbranche setzt zur Aufholjagd an. 2026. — Transport va omborxona sohasining o‘sish dinamikasi va logistika bozori hajmi.

5. Xodjaniyazov E.A. O‘zbekiston transport xizmatlari bozorining holati va tarmoq dinamikasi // Ilg‘or iqtisodiyot va pedagogik texnologiyalar. 2025. — LPI ko‘rsatkichlari va tarmoq dinamikasi tahlili.

6. Rajabov O.M. The situation and logistics services market in Uzbekistan // Journal of Economy and Entrepreneurship. 2024. Vol. 18, No. 10. — Logistika xizmatlari bozori tahlili.

7. “E-Logistics” milliy raqamli platformasi loyihasi. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi, 2026. — Yuk tashish hujjatlarini elektronlashtirish va yagona raqamli platforma.

8. FreshPlaza. Uzbekistan loses 20–30% of fruit and vegetable harvest. — Meva-sabzavot mahsulotlarini yig‘ib olingandan keyingi yo‘qotishlar tahlili.

9. Anhor.uz. Logistika sohasining YaIMdagi ulushi 6 foizga yetdi. 2026. — Transport va saqlash sohasining makroiqtisodiy ko‘rsatkichlari.

10. Servis logistikasida mijozlarga xizmat ko‘rsatish va mijoz sodiqligini boshqarish // Zenodo, 2026. — Servis logistikasi va mijoz sodiqligi mexanizmlari tahlili.